

Юлія Томачук
Уманський гуманітарно-педагогічний
коледж імені Т.Г. Шевченка

ФОРМУВАННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ

Сюжетно-рольова гра є важливим фактором, що впливає як на весь хід психічного розвитку дитини, так і на формування міжособистісних стосунків дошкільників зокрема. Дослідженням проблеми гри як провідної діяльності дошкільного віку займалися Е.В.Зворикіна, С.Л.Новосьолова, Н.Я.Михайленко, Н.А.Короткова, К.Грос, А. Адлер.

А.С.Макаренко вважав, що в грі розвиваються і формуються міжособистісні стосунки дошкільників, тому гра обов'язково повинна існувати в дитячому колективі. Дитячий колектив, який не грається, не буде дружнім дитячим колективом. [4,219].

Вихователь повинен організовувати дитяче життя і діяльність, керувати формуванням взаємин у групі. Така позиція спонукає педагогів до використання активної тактики, до керівництва розвитком ігор і формування у їх процесі позитивної основи, моральних якостей особистості. Саме в грі діти починають відчувати себе членами маленького суспільства, вчаться узгоджувати власні дії з діями товаришів, рахуватися з іншими, поступатися своїми інтересами. В грі відбувається зіткнення характерів, задумів, завдяки чому складається особистість дитини, формуються її стосунки з іншими. Взаємний обмін дошкільниками почуттями, емоціями, вчинками, переживаннями, думками викликає в них зміну поведінки, установок, оцінок. У цьому разі йдеться про феномен взаємовпливу.

У старших дошкільників, на відміну від молодших, відмічається більша різноманітність у використанні комунікативних засобів в ігрових взаємодіях з різними учасниками. Спілкування у них слугує не лише для встановлення ділової співпраці, воно набуває самостійної цінності, яка виражається в установленні особистих контактів між учасниками

гри. Тривалість контактування в одній грі залежить від вміння дітей побудувати гру і діяти в ній злагоджено, а також характеру ігор, які обирає дитина (спокійні чи рухливі). На тривалість контактів впливає і минулий досвід спілкування з партнерами по грі, ступінь їх авторитетності один для одного, деякі індивідуальні особливості партнерів.

Ігрова взаємодія між дошкільниками, яка витікає із взятої на себе ролі і особливостей дитини, особливо яскраво проявляється у відносинах між дітьми, що виникають в ході гри. Перш за все слід враховувати, що гра за тим чи іншим сюжетом виникає в групі уже знайомих між собою дітей. В такій групі вже до початку гри склалась певна система особистісних взаємовідносин, в яких кожна дитина займає те або інше місце, має той або інший соціометричний статус. На основі вибіркової симпатії виникає ігрова група. Вона може бути спочатку об'єднана інтересом до гри, а потім і інтересом дітей один до одного. Можливий і другий мотив об'єднання: діти, які взаємно симпатизують одне одному, об'єднуються для гри по сюжету, який влаштовує більшість. Можливі випадки, коли дитина поступається своїми ігровими інтересами заради можливості вступити в спілкування з певними впливовими товаришами по групі. Такі «ігрові групи, створені на основі спільного міжособистісного інтересу, можуть бути самим цікавим явищем в дитячому житті» [2,45].

Реальні внутрішньогрупові взаємовідносини впливають і на наступний етап гри – розподіл ролей. Як показують дослідження, найбільш цікаві ролі отримують діти з високим статусом. Вони стають лідерами ігрової групи. Для завоювання такої лідерської позиції недостатньо мати високий соціометричний статус, необхідні ще організаторські здібності, а також відповідні знання і навички. Тому трапляється, що член групи, якому симпатизують більшість однолітків, не є лідером. Між положенням дитини в групі і його якостями як учасника гри існує тісна взаємозалежність: часто ці якості лягають в основу ставлення до дитини в групі в цілому.

У грі проявляються і розвиваються декілька типів взаємовідносин. Перший тип — це відносно стабільні міжособистісні взаємини, що виникли до початку гри. На їх фоні

виникають і розвиваються сюжетно-рольові відносини, обумовлені сюжетом і правилами гри: в діях і висловлюваннях діти реалізують свої уявлення про зміст і характер взаємовідносин персонажів гри. В результаті такої взаємодії проявляється наступний тип відносин — організаційні, в процесі яких діти-персонажі на мить «виходять» із ролі і здійснюють контроль за діями інших учасників гри.

Організаційні відносини проявляються у формі реплік, що містять оцінку правильності виконання ролі, відповідності ігрової поведінки еталонам уявлень дошкільників про дану гру. Особливо важливе значення для розвитку внутрішньогрупових взаємин мають сюжетні взаємовідносини. В іграх діти вступають в такі стосунки, в які вступити в іншій діяльності вони не можуть. Це стосунки взаємного контролю, взаємної допомоги. «В реальному житті,— відмічає Д. Б. Эльконін,— подібні взаємини недоступні дітям. Таким чином, в своїх групах діти вступають в більш складні взаємовідносини в їх реальному колективному житті. Під впливом колективних ігор у дітей виховуються норми колективної поведінки, які потім переносяться за межі гри».

Отже, гра створює зону найближчого розвитку не лише для розвитку особистості дошкільника, її стосунків з ровесниками, а й для розвитку групи на шляху її становлення як колективу.

Список використаних джерел

1. Копилов С.С. Навіщо шестирічним потрібна гра// Дошкільне виховання.- 2006, №9, с.12-13.
2. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте.- М.: Просвещение, 1968.-116с.
3. Бондаренко А.К. Матусик А.И. Воспитание детей в игре.-М.: Просвещение, 1983-214с.
4. Макаренко А.С. Соч. т.V, М.: Изд-во АПН СРСР,1951-219с.
5. Менджерицкая Д.В. Воспитателю о детской игре: Пособие для воспитателя детского сада/ Под ред. Т.А.Марковой. –М.: Просвещение, 1982.-128с.